

dem å besette et område på 1.300.00 kvkm., i november var ytterligere bare 80.000 kvkm. erobret, og i desember gjenrobert russerne et område på henved 75.000 kvkm. Den berømte tyske krigsmakten er ribbet og utmattet og den har ikke nådd nogen av sine mål i øst. Den har oppgitt Leningrad og Moskva, og offensiven mot Kaukasus er forvandlet til flukt. De tyske soldater må skaffe seg vinterkvarter i friluft, uten noe av det nødvendige utstyr for et vinterfelttog - så sikker var Hitler på at alt skulle være avgjort i løpet av høsten. Mangelen på klær, samt totsmateriell og olje, de 12.000 km. lange forbindelseslinjene, flektskyfusen som herjer i hele det besatte området, nederlagsstemningen blandt soldatene - alt har bidratt til det store sammenbruddet, krigens egentlige vendepunkt. Vintermånedene vil ikke kunne bringe tyskerne noen avlastning, men derimot en stadig voksende påkjenning, mens russerne derimot kan nytte tiden til å organisere den avgjørende offensiven. Begge parter har hatt meget store tap, russerne mellom 2 og 3 millioner, tyskerne mellom 4 og 5, men tapene rammer tyskerne meget hårdere enn russerne, som har store ubrukte reserver. En regner videre med at tyskerne har mistet over 20.000 fly og 17.000 tanks, også russerne har mistet meget, men ikke mere enn at den reorganiserte russiske krigsindustri og hjelpen fra de allierte stadig vil kunne holde den russiske armee vel utrustet.

Vi tar med et par utdrag av svenske bøker: som passer godt etter den hårreisende leder i "Fritt Folk" for tirsdag 6. ds., og den samme leder i en litt forverret utgave i "Aftenposten" kveldsnummer for 10. ds. - Det er synd at nordmenn virkelig kan falle så dypt som å la seg kjøpe til å prestere denslags barbariske artikler. Vi har ennå ikke hatt anledning til å se hvorledes svenske aviser reagerer overfor denne utglidning, men tillater oss å referere hva en kjent svensk forfatter skrev i sin bok for en tid siden: "- Av alt som er akedd i Norden er de nå avsatte dødsdommene noe av det mest skremmende. De viser hvorledes det tysk-quislingske regime utsat ut for et skråplanet. Om Quisling og hans menn kan en i den anledning ikke si noe større. De er elendige redskap i en sterkere hånd. Men av denne hånd som er det tyske folkets, hadde en i det lengste ikke ventet denne knyttede neve i ansiktet på de nordiske folk, ikke denne brutale utfordring mot deres stolthet, frihets og rettsbevissthet. "Vi slutter oss til den svenske forfatter, og finner forsåvidt forklaringa i Fritt Folks egne ord: Cæsar, Napoleon, Hitler og Quisling besitter alle de egenskaper som utmerker strateg og politiske sjenier, nemlig evna til bare å ta ut de aller beste menn til sine medarbeidere. Artiklen "Represalior" i de to aviser tyder på at Quisling virkelig har vært istand til å finne tilstrøkkelig moralsk defekte personer til avismedarbeidere og bødler. Artiklene står jo også forøvrig i fullt samsvar med Quislings egne ord i begynnelsen av desember 1940: "Nu er min tålmodighet uigjenkallelig slutt." Det er imidlertid nødvendig for oss å bevare tålmodigheten og vi får håpe at quislingene aldri makter å provosere det norske folket så sterkt at det begår handlinger som kan gi tyskerne og deres håndlangere det minste skinn av rett til å iverksette sine trusler. Vår tid kommer nok.

Til frihet er vi vant.
En mann kan bære lenker,
det han i tåushet tenker
blir ikke mindre sant.
Det har vi heller aldri sett
at urett plutselig blir rett,
og politi forbyr oss
å bruke folkevett.

Vårt folk gir aldri tapt.
I nød blir hjertet prøvet,
og navnløs dåd blir øvet,
pány blir samhold skapt.
I bygd og by, på øy og grend
er hver mann nabo, frende, venn!
de gir hverandre hånden,
vi sees snart igjen.

Om mange av oss fallt,
og flere følger etter,
så har vi indre krefter.
Vi overlever alt.
Vi har en hellig sejerstro,
den gir oss tålsonhet og ro.
Vi vet at ånd er evig,
og liv vil alltid gro.

Vi finner det nyttig å minne om betydningen av V-tegnet i de forskjellige land:
England: Vi vil vinne. Norge: Vi volder vanskeligheter.
Holland: Vi venter Wilhelmine. Sverige: Vi venter vold.
Italia: Vårt vennskap vakler. Tyskland: Vi vakler videre.

NORSK-TIDEND.

Nr. 1 3. årgang 17. november 1943.

DEN RØDE ARME MARSJERER.

FRA MOSKVA kommer nå meldingene om de tyske nederlag i øst så tett, at vi nesten mister evnen til å reagere overfor nyhetene. De stadige tap av viktige byer og nøkkelstillinger synes for oss som en rekke underordnede detaljer i russernes store strategiske plan, som går ut på å smadre hitlerarmene. Den russiske offensivkraft har tatt pusten fra tyskerne, og de formår ikke lenger å beholde fotefeste på russisk jord. Den røde armés organ Krasnaja Svesda kaller tilbaketoget kaotisk, og russiske stupbombefly retter noen av de mest døbringende angrep som er forekommet i moderne krigsførsel mot de retirerende tyske armeer. Den tyske hær står foran en katastrofe, og den russiske vinteroffensiv blir tragediens siste akt.

DEN RUSSISKE TAKTIKK synes enkel: Presset på de tyske linjer skal være konstant, slik at tyskerne - selv om de blir istand til å holde den øyeblikkelige forsvarslinje - ikke skal få ro til en utbygging av festningslinjene eller en reorganisering av styrkene. Men hvor som helst russerne setter inn et angrep må tyskerne vike. Fronten er imidlertid ufattelig lang, og alle særskilt viktige strategiske punkter blir forsvart med desperat fortvilelse av Hitlers kjerne tropper, om ikke for annet enn å muliggjøre retretter, hindre omringninger og dra ut tiden i det lengste. Retretten er således ikke kontinuerlig, og offensiven omfatter heller ikke hele fronten samtidig.

ET TYSK MARERITT. For den tyske generalstab nå krigen i øst mer og mer te seg som et mareritt. 2 - 3 mill. tyskere skal holde stand mot omlag 5 mill. russere. Det var en tid da underlegenheten i mannskap ble kompensert ved større raskehet og manøverdøktighet, delvis også ved hjelp av bedre våpen og evne til å bruke dem, idet minste når det gjaldt offensive operasjoner. Men den tiden er lenge siden forbi.

RUSSERNES STYRKE. Russerne har nå øket sin numeriske overlegenhet, og både offiserer og mannskap har vokset med oppgavene. Mobiliseringen, utrustningen og utdannelsen av de veldige russiske reserver gikk langsomt, men det viste seg nærmest å være en fordel. De russiske armeer manøvrerer nå like så raskt som de tyske da de befant seg på høyden av slagkraft, og spesielt det tunge artilleri er bedre enn tyskernes. Ved siden av den veldige russiske krigsproduksjon, har også de nå fullt utbyggede amerikanske og engelske krigsindustrier gitt en mengde av de mest moderne våpen i hendene på russerne, og dermed gitt et ikke uvesentlig bidrag til russernes strålende seire.

DEN STORE STRATEGI. Russerne arbeider naturligvis etter en bestemt plan, hvis store konturer man nå kan skimte bak serien av deloffensiver. De russiske offensivreserver - sibiriske vintertropper med nye spesialvåpen for vinterkrigføring, utdannet av marsjall Budjenny - står nå ferdig oppmarsjert til å kastes inn i vinterfelttoget, som sommerens og høstens offensiver bare har utgjort forapillet til. Denne store vinteroffensiv vil i første omgang søke å sprengte det tyske forsvar i 2 deler - nord og sør for Pripetmyrene. I sør gjennomføre en veldig knipetangbevegelse omkring Dnepr-buen, og i nord trengte tyskerne ut av Balticum, rykke fram til Östersjøen og dermed befri hele Leningradområdet. Hovedoppgaven synes å være å fullbyrde det tyske nederlag på det sørlige frontavsnitt, og trengte tyskerne og deres rumenske allierte tilbake mot olven Bug og den rumenske grense, samtidig som kommunikasjonene mellom de tyske armeer i sør og nord brytes ved at de longer mot nord stående tyske divisjoner presses mot Pripet-myrene.

DJNEPR-LINJEN. Hitler høstet bitre erfaringer for at hans vinterlinje ved Dnepr var av tvilsom verdi, og hans prestisje- og amatørstrategi, i strid med generalens råd, led på ny et knusende nederlag, som koster flommer av tysk blod. Russerne forsørte Dnepr og fikk opprettet brohoder på vestsiden. En bred gjennombruddstriangel oppsto ved Dnepr som basis mellom Kremmentjug og Dnepropetrovsk, samt med spissen rettet dypt ned mot Krivoj Rog. Russerne befant seg dermed i ryggen på de tyske armeer som fra Dneprkrakten og sørover lå som en skjerm for å beskytte slettene nord for Krim og dermed også eidet til denne strategisk viktige halvøy.

4
ner gjenfinner man altså den nesten klassiske tyske oppstillingen med framskutt sterk høyre fløy, i en stilling som egnet seg for omfatning av motstanderen. Det er imidlertid en utpreget offensivstilling. For en retirerende og desimert armé utgjør den istedet en dødelig fare. Hensikten var å beskytte Krim, som tyskerne ikke ville rømme ut fra ønsket om å beholde Vestre Ukraina med de for den tyske krigsførsel så viktige matreserver og råstoffer, bl.a. manganmalmen ved Nikopol. Stillings svakheter er for en stor del betinget av at Dneprbuen er lite egnet til forsvar vestfra.

KNIPETANGOPERASJONER. Ved Krivoj Rog kjemper nå tyskerne fortvilet å demme opp for den nordlige arm av den russiske knipetang, som truer med å fange de tyske tropper i Dneprbuen i en felle. Dette har imidlertid bare kunnet skje ved å prisgi den nogaiske steppe mellom Krim og nedre Dnepr. Med russerne framme ved Cherson og til og med vest for denne by, befinner von Mansteins ilde tilredte arme seg fortsatt i en fortvilet situasjon. De deler av denne arme som kan komme unda, har bare en mulighet til redning, nemlig å søke dekning bak elven Bug, hvor tyskerne holder på å bygge ut en ny forsvarslinje.
KIEV FALLER. Kiev var tyskerne nødsaget til å holde så lenge som mulig, for å hindre at opprullingene skulle spre seg nordover, og de direkte frontkommunikasjoner bli umuliggjort. Nå er imidlertid Kiev falt som følge av de russiske innringningsmanøvrer rundt byen. Noe nytt Stalingrad våget ikke Hitler å risikere - det hadde hans armeer nemlig ikke tålt. Goebbels må derfor slå en ny propagandaplate om at Kiev har mistet enhver betydning, fordi den er totalt rasert av de tyske vandaler. Men det er det befestede knutepunkt Kiev med dets kommunikasjoner kampen var stått om, og dette har og kommer til å beholde sin store betydning for den videre krigføring. Russerne har herved fått fast fot idet kommunikasjonsnett som stråler ut fra byen, og kan under sin fortsatte framrykning nytte både jernbanenettet og autostradaen Kursk - Shitomir - Rovno og autostradaen Gornel - Tjernivoff - Kremontjug - Dnepropetrovsk, som her skjærer hverandre. Russerne har nå også erobret det store jernbanesentret Shitomir på stambanen mellom Odessa og Leninograd og dermed berøvet tyskerne den siste nord-sydgående jernbanelinje foran den polske grense. Russerne har nå store muligheter tid under vinteroffensiven å benytte Prjipetmyrene som flankebeskyttelse mot nord, og alt mer skille de tyske nord og sørarmeer. De siste risikerer å bli trengt tilbake til Dnjestr og Karpatene. I sør vil Cherson bli avgjørende for Buglinjens skjepne, og man ventet med spenning på om tyskerne kan makte å holde denne by og Dnjeprdeltaet.

BALKAN I FARESONEN Krigen nærmer seg også med andre ord Balkan østfra, og man kan skimte omrisset av en veldig samordnet knipetangsoperasjon av de alliertes armeer, fly og flåter - med det mål å rulle opp den tyske balkanfront og erobre Festung Europas store og livsviktige sørøstre bastion. Det er ikke underlig at ryktene om Tyrkia svirrer. Tillater tyrkerne alliert gjennommarsj eller de går med i krigen på de alliertes side, vil den tyske balkanfront bryte sammen i løpet av kort tid.

RESULTATENE. Frammarsjen vestover fra Kiev sikter også mot Sør Polen, og det er den siste del av Ukrainas kornkammer som nå trekkes inn i operasjonsområdet, hvorved de siste tyske håp om å få beholde disse viktige områder for sin folkeforsyning er definitivt tilintgjort. Tyskerne har siden 5. juli ialt oppgitt over 150 000 kkm. land - et område som leverte Tyskland 500 000 tonn korn og 6 000 tonn vegetabilsk olje, det siste 1/3 av Tysklands behov. Særlig viktig er tapet av manganmalmen for Tysklands fly- og panserproduksjon.

- V -

ROOSEVELT HYLDER SOVJET.

På 26 årsdagen for november revolusjonen sendte president Roosevelt følgende telegram til president Kalinin: "Årsdagen for Sovjetsamveldets grunnleggelse faller i år på en tid da de frihetselskende folk utdeler skjepnesvangre slag mot den fiende som søkte å undertrykke og forslave dem. På slagmarken og gjennom voksende samarbeid og målbevissthet holder de forenede nasjoner på å drive angriperne tilbake mot det ubehjelpelige nederlag. Tillat med og lykønske Sovjetsamveldets folk og ledere og å uttrykke min og minelandsmenns dype beundring for den storslagne måte hvorpå den røde arme har kastet tilbake overfallsmannen. Den røde arme og Sovjetsamveldets folk er verd evig ære. De har skrevet udødelige sider om kampen mot tyranni og undertrykkelse. Deres mot og offer er et inspirerende eksempel for alle de krefter som forenes i den felles kamp for seiren. Besjålet av enighet, som ytterligere ble åpenbart i de i Moskva nylig trufne overenskomster, og med en kraft som stammer fra en gjensidig forståelse, tillit og aktiv samvirken, skal de forenede nasjoner kaste omkull angrepsmaktene og opprettholde en rettfærdig og varig fred."

- V -

KOMMENTARER TIL MOSKVA KONFERANSEN.

ISVESTIA den russiske regjerings offisielle organ: Hele verdens oppmerksomhet var rettet mot moskvakonferansen, hvilket viser dens betydning for krigføringen og fredens organisering. Resultatet levner ingen tvil om at en ny viktig framgang er oppnådd. Den var samlet på et tidspunkt da mulighetene for å slutføre krigen og å disslutere fredens organisering var blitt mer definitive. Takket være den røde armés bemerkelsesverdige seire og de engelske amerikanske framganger.

NEW YORK TIMES: Resultatet av konferansen overtreffer alle forhåpninger og må anses som en like stor seir som på noen slagmark. Den utgjør en grunnvold, som de allierte kan støtte seg til for å starte en uhorst politisk offensiv for sluttgyldig å kullkaste de sammenstyrte rester av aksen.

NEW YORK HERALD TRIBUNE: Overenskomsten tør bli like tilintetgjørende for Tyskland som bakslaget ved Dnepr eller bombeangrepene fra vest. Den innebærer slutten på Japans og Tysklands eventuelle håp om å kunne unngå nederlaget.

MARINEMINISTER KNOX: Resultatet av forhandlingene betyr like så mye som en fullstendig seir i krigen i Asia eller Europa. Konferansen kommer til å gjøre mer for å samle de allierte og undergrave fienden, både Japan og Tyskland, enn noe som har inntruffet på lenge.

TIMES DIPLOMATISKE REDAKTØR: Konferansens firemaktsdeklarasjon er et tilstrekkelig bevis for at statsmennene, som behandlet alle dagens mange innviklede problemer, ikke taper målet og den vei som fører dit av syne. De ser fram mot opprettelsen av et for alle freidselskende stater åpent system for å "opprettholde internasjonal fred og sikkerhet" som de erkjenner like som den russisk-engelske allianseavtalen gjør, at et slikt system ikke kan bygges opp i en hast, og at deres regjeringer i mellomtiden må ha sitt eget ansvar som påhviler dem som følge av deres makt og stilling.

- V -

TREMAKTSKOMMISJONEN I LONDON.

Det praktiske arbeid med å opprette den allierte tremaktskommisjon i London er i full gang. Det er av stor betydning at pausen mellom moskvakonferansens avslutning og det tidspunkt da kommisjonen kan starte sitt arbeid blir kortest mulig. På tross av at kommisjonen vil få en konsultativ karakter, oppgis dens sammensetning å bli autoritativ og direkte representerende den høyeste krigsledelse i England, U.S.A. og Sovjet. Som russisk delegat vil antagelig bli utnevnt visesutenrikskommisær Vyskinskij. Det var først meningen at han skulle bli chef for den allierte middehavskommisjon, men han forlot ikke Moskva og var tilstede under hele konferansen. Dette tyder på at han skal sendes til London istedet, da Londonrådet blir de alliertes felles sentrale organisasjon. Fra britisk side ventet man utnevnt en mann med ministers rang eller en høy embetsmann i utenriksdepartementet - i alle tilfelle en mann i direkte kontakt med Eden og Churchill. Hvem som skal representere Roosevelt er ikke klart, men hvis presidenten ikke utpeker en særskilt delegat, kan man regne med at ambassadør Winant blir medlem av kommisjonen.

Ifølge oppfatningen i London er tremaktskommisjonen det viktigste resultat av moskvakonferansen, da det betyr som Daily Herald bemerker, at tiden for "langdistansediplomati" er forbi og at det er skapt et organ som muliggjør et samarbeid mellom de tre land like så smidig som det nåværende mellom England og U.S.A. Selv om kommisjonens arbeid vesentlig kommer til å dreie seg om militære spørsmål, kommer den til på grunn av krigens karakter sikkert også å drøfte politiske problemer og spørsmål, som berører de andre allierte, hvis synsmåter skal innhentes etter behov.

- V -

VI NÆRMER OSS SLUTTEN PÅ KRIGEN.

Reuter har spurt en rekke framtrædende personer om deres mening om den andre fronten. Overbefalhavere for de amerikanske armestridskrefter på den europeiske krigsskueplass general Denvers svarte: Fram for oss ligger hovedangrepet, for hvilket vi er i ferd med å samle mannskap og utrustning. Lord Strabögli sa: Vi og amerikanerne samt alle våre allierte bør nå slå til med den størst mulige styrke og raskhet på enhver plass der vi kan treffe fiendens krigsmaskin. Parlamentsmedl. Silverman: Så snart vi åpner den andre fronten er krigen slutt. Lord Simon: Vi nærmer oss slutten på krigen, idet minste den europeiske.

DOBBLT SA STORE TYSKE TAP SOM I BERRIGE KRIG. Den engelske minister for økonomisk krigsførsel, lord Selborne, sa i en tale i Gosport for ledet, at Tyskland nå har mistet dobbelt så mange soldater på slagmarken, som i den forrige krig. 9/10 av disse tap har tyskerne lidt i Sovjetsamveldet. De store forråd av krigsmateriell, som de hadde, er nå for en stor del brukt.

- V -

Krigen går nå med raske skritt mot sin avslutning, og etterkrigsproblemerne er blitt aktuell og blandt nordmenn ute og hjemme drøfter man alle de svære problemer som melder seg i samband med gjenreisningen av landets økonomiske liv, etter snart 4 års uhørt tysk utplyndring. De norske etterkrigsproblemer kan deles opp i to hovedgrupper. 1) De som omfatter tiden umiddelbart etter okkupasjonens opphør. 2) De som står i samband med gjenreisningen av landets næringsliv og levestandard. De problemer som melder seg rett etter krigens slutt, konsentrere seg vesentlig om forhold i samband med forsyningen av livsviktige varer. Ernærings situasjonen i Norge er nå katastrofal, og det foreligger øyeblikkelige importbehov for korn og fettstoff. Disse behov må dekkes så fort som mulig. Videre trenger vi øyeblikkelig arbeidsklær og skotø og sist men ikke minst er det nødvendig at industrien, landbruket og fiskeriene så snart som mulig blir forsynt med de nødvendige driv- og råstoffer.

VI HAR PENSER. Vårt land er i den heldige stilling, at det disponerer over pengemidler utenfor landets grenser til slike innkjøp, og disse er for lenge siden planlagt ifølge de utsagn statsråd Sundé ga i et radioforedrag i januar 1942. Planen gikk i store trekk ut på å sikre matvarer for 2 måneders behov, drivstoffer for 4 måneder, råstoffer til industrien for fra 3 - 6 måneder og ellers råstoffer til landbruket. De andre okkuperte land står imidlertid i samme stilling som Norge, nemlig fullstendig uten lagre. England og U.S.A., som må sørge for disse forsyninger, er derfor i samarbeid med de allierte regjeringer i London blitt enig om at den øyeblikkelige hjelpevirksomhet til alle land skal foregå uten hensyn til landets betalingssevne. Slike leveranser vil, ifølge meldinger fra London og Washington, komme inn under låneleielens **SVERIGE VIL HJELPE OSS.** Norge står i en gunstigere stilling enn andre okkuperte land, idet vi kan regne med leveranser fra Sverige. Svenskene har den fordel at deres produksjonsapparat er nesten intakt. Man kan derfor gå ut fra at Sverige har nok så store lagre av varer, som det er av livsviktig betydning for Norge å importere en del av, straks tyskerne er ute av landet. Det ser ut som at Sverige må kunne låne Norge korn, sukker m.v. av sine beholdninger for den første tids behov, er bl.a. kraftig framhevet av den svenske riksdagsmann professor Bertil Ohlin i et foredrag i Svensk-Norsk forening i våren. Etterkrigstidens gjenreisnings- og hjelpeproblemer er ble også rullet opp i det svenske statsbudsjett som nylig ble lagt fram av finansminister Wigfors. Den svenske regjering ber her om en finansfullmakt på 100 mill. kr. som bidrag til internasjonalt gjenreisningsarbeid. Wigfors sier i sitt foredrag bl.a. at man kan gå ut fra at det i Sverige står et alment ønske om at landet etter evne skal bidra ved gjenoppbygningsarbeidet etter krigen, og denne vilje til å hjelpe er i første rekke rettet mot våre nordiske naboland. Videre at hjelpen må baseres på eksport og utføring av transporter for andre lands regning. Vanskene ved en øyeblikkelig dekning av de norske behov ligger i at det vil ta en tid fra okkupasjonens opphør før man kan få organisert transporter fra U.S.A. Det er i denne periode Sverige eventuelt må komme i mellom med sine leveranser. Både med spørsmålet om øyeblikkelige leveranser og om Norges gjenreisning på lengre sikt arbeider Forsynings- og Gjenreisningsdepartementet i London med. Foreløpig er det ikke sendt ut noen offisiell redegjørelse for dette arbeid, men problemene bør alikevel tas opp til drøftelse herhjemme.

DEN TYSKE OKKUPASJON har kostet vårt land en stor del av nasjonalformuen. Den har nemlig ikke kunnet finansieres av den løpende nasjonalinntekt og har derfor resultert i tømning av alle lagre, slitasje av fabrikanlegg og maskiner, nedgang i husdyrbestand, nedslitning av transportmidler og en sterk reduksjon av den private standard med klær, sko, møbler, husgeråd m.v. Anslagsvis kan en regne med at nasjonalformuen er gått ned med omlag 5 milliarder kr. under krigen, eller noe slikt som 25% av den norske nasjonalformue før 9. april 40. Denne kapitalfortæring har rammet alle deler av folket og alle næringer. Det første mål for etterkrigstidens økonomiske politikk bør derfor være så snart som mulig å bringe den reelle norske nasjonalformue opp til samme nivå som før krigen. Denne oppgave skulle alle uansett stand og økonomisk evne kunne samle seg om, fordi den danner en naturlig forutsetning for at den norske levestandard igjen kan heves til det samme nivå som før. Spørsmålet om en rettferdigere fordeling av nasjonalinntekten på de ymse inntektsgrupper enn før krigen, er også et viktig spørsmål som melder seg i denne forbindelse.

PLANÖKONOMI ER LÖSENET. Hersker det enighet om at målet i første omgang må være å bringe vår nasjonalformue opp igjen til førkrignivået, følger herav at etterkrigstiden blir preget av en rekke statslige inngrep i næringslivet. Det vil bli nødvendig å legge en norsk økonomisk plan, hvor en først forsøker å kalkulere den tid det vil ta å bringe nasjonalformuen opp på det gamle nivå, samt den nasjonalinntekt en kan regne med i denne tid. En slik plan kan imidlertid ikke legges før okkupasjonen er hevet, og man får en oversikt over alle krigsskader. Nasjonalinntekten i de første år etter krigen må disponeres etter en plan, hvor en fordeler de inntekter landet har på de ymse formål. Det er hensiktsmessig å dele forbruket av nasjonalinntekten opp i følgende 4 grupper:

- 1) Offentlige og sosiale utgifter som ikke fører til investeringer i produktive arbeider.
- 2) All investering både for offentlig og privat regning.
- 3) Forbruket av samtlige nødvendighetsartikler, mat, arbeidsklær, transport m.v.
- 4) Gjenoprettelse av den private standard.

Nasjonalinntekten består av produksjonen i et land, samt inntekter i utenlandsk valuta. En økonomisk plan, som tar sikte på å fordele nasjonalinntekten på de 4 grupper, må derfor omfatte en ledelse av den norske produksjon og kontroll med valutainntektenes avendelse. Dette er ikke noe nytt. Under okkupasjonen har både en produksjonsledelse og valutakontroll funnet sted, og en kan vel gå ut fra at det økonomiske liv i de fleste land etter krigen blir mer eller mindre kontrollert og dirigert fra staten. Det syn er nå iferd med å vinne almen tilslutning, at skal man kunne bygge opp en sund basis for de enkelte lands og verdensøkonomien og dermed trygge og utvide folkevelstanden, må privatkapitalismen med sin planløshet og produksjonsanarki avløses av planhusholdning i nasjonal og økonomisk planlegging og samarbeid i internasjonal målestokk. Dette vil skape et av fundamentene for verdensfred og harmoni mellom alle jordens nasjoner og folkeslag.

NASJONALINNTKENS ANVENDELSE. Formene for bruk av nasjonalinntekten trenger noen kommentarer. Det er en selvfølge at forbruket av varer som er nødvendig for å gjenopprette folkehelsen og holde folkets arbeidskraft værlige må komme i første rekke. Men også punkt 4: gjenoprettelse av den private standard er av stor betydning. Under okkupasjonen har den enkeltes klassestandard gjennomgått en betydelig reduksjon. Normal fornyelse kunne bare finne sted det første år. Siden har mangel på tekstilvarer og lær ført til at klær og skotøybeholdningene er gått sterkt ned. Å råde bot på dette øyeblikkelig er neppe mulig, det må skje etter en plan på lengre sikt. Når det gjelder pkt. 2 investeringer til produktive formål trenger dette noen særlige kommentarer. Det er nok å si at i all investeringsvirksomhet må en søke å få innført alle de tekniske forbedringer som krigstiden har skapt og i industrien må man ta sikte på å skape store bedrifter med moderne utrustning.

INVESTERINGSKONTROLL. Man kan gå ut fra at produksjonsledelsen vesentlig vil finne sted som investeringskontroll i den første tid. Å legge om den bestående industri er meget vanskelig. Det er først når en kommer til gjenoppbyggingen av den del av den norske industri som er ødelagt og til nyinvesteringer ellers, at produksjonsledelsen kan settes inn for alvor. Investeringskontrollen må ta sikte på å starte nye bedrifter og på en viss kredittpolitisk regulering, men formene for dette er det vanskelig å si noe om nå. Et er sikkert, alle grupper av folket må være representert i de institusjoner som skal planlegge og organisere dette veldige gjenreisnings- og nybrottsarbeid, hvis økonomiske mål er så fort som mulig å trygge folkets velstand og lykke. Det annet ledd i den økonomiske helseplan er kontrollen med avendelse av utenlandske valuta og valutaomsetningskontroll gjennom dirigering av eksport og import under hensyntagen til landets næringsliv og folkets samlede interesser. Det er lite sannsynlig at clearingssystemet vil kunne utvikles for endel år enn gått.

FRAMTIDEN. Mange av de planer man idag drøfter vil imidlertid være avhengig av den internasjonale økonomiske utvikling. Alt tyder på at de fleste land etter krigen vil ha et langt sterkere statsdirigert næringsliv enn før, og at de internasjonale tilhøve vil bli regulert gjennom avtaler - i første omgang mellom de forenede nasjoner, siden utvidet til de nøytrale og sist til fiendelandene. Det er klart at den økonomiske gjenreisning i vårt land i høy grad vil avhenge av hvordan de internasjonale reguleringer kommer til å virke. Det gjelder for eksempel fordelingen av råstoffer mellom landene, matvareproduksjonen og andre tilhøve. I endel etterfølgende artikler om økonomiske etterkrigsproblemer vil vekten i første rekke bli lagt på mer langsiktige problemer, og de vil bli behandlet med utgangspunkt i det man vet om de økonomiske tilhøve i vårt land nå.

ROMAIN ROLLAND DØD.

Den verdensberømte franske forfatter Romain Rolland er død i tysk fangenskap. I midten av oktober meldte et telegram at Gestapo hadde tatt ham i forvaring, og noen dager etter kunne Parisavisene fortelle at han var "avgitt ved døden". Som menneske var Rolland en varm hjertet humanist som næret en religiøs patos for folk og frihet og en grenseløs respekt for det menneskelige, selv i de enkleste former. Han var en radikal natur uten frykt for å si sin mening. Han pådro seg upopularitet og hat i Frankrike under den forrige krig, da han både i skrift og tale bekjempet krigen og chauvinismen. Han hilste den russiske revolusjon med glede. Siden 1934 var han en ledende kraft i det internasjonale antifascistiske arbeid, som søkte å hverve tilhengere i alle land, og den franske folkefronten betraktet ham som en av sine åndelige fedre. Et nytt navn er føyet til gestapobøllenes lange morderlister, men Rollands ånd vil leve videre og befrukte menneskesindene, etterat nazibarbariet er knust og glemt. Romain Rollands navn vil alltid lyse blant verdenslitteraturens store.

NORGE UNDER HÅKEKORSET.

Tyskerne anvender tortur mot de tvangsarbeidende norske arbeidere på Lista. Den "nasjonale arbeidsinnsats" består her i å bygge det som tyskerne kaller Nordeuropas største flyplass. Det er sendt et skriv til Sosialdepartementet med spørsmål om norsk lov berettiger et tysk firma til å anvende tortur mot norske arbeidere, men Lippstad har hittil ikke svart. Det fins flere tyske entreprenørfirmaer på Lista, men firmaet Wilhelm Wahmann fra Bochum er særlig berømt. Arbeidet ledes av tyske formenn som har sine egne metoder til å straffe "forseelser". De vanlige er at arbeidstiden påføres ikke overholdt, langsomt arbeidstempo og uforskammet opptreden mot tyske arbeidsledere. Følgende 3 straffer tillegges: 1) En dags sult. 2) Rengjøring av latrinebøtter for russiske krigsfanger. 3) "Torturkammeret" hvor arbeideren blir avkledd og overspylt med kaldt vann under sterkt trykk. Siden blir de plasert på en ovn som er så varm at de må småhoppe for ikke å brenne føttene. Deretter en ny omgang med iskaldt vann, og slik fortsetter sadistene til arbeideren mister bevisstheten.

Det er 10 1/2 times arbeidsdag, og matrasjonene ligger under det man kan eksistere på. Til middag er det suppe, som minner meget om den berømte "stormsuppe" fra Grini. Lønna er 1,50 kr. pr. time, men når avdrag for mat, losji m.v. er fratrukket, blir det ca. 50 kr. uka igjen, som arbeiderens familie på langt nær kan eksistere på å slike tider som nå. Familien må dessuten kjøpe mat å sende til den tvangsinnkaldte for at han ikke skal sulte ihjel. Ulykkerinntreffer ofte under arbeidet, da tyskerne ikke tar hensyn engang til de mest elementære forsiktighetsregler. Ved sprengninger hender det således at steinene flyr om ørene på arbeiderne. De russere som arbeider på anlegget lider uhørt av sult, og de roter i de norske avfallsdynger for å stille den værste hunger. For dette blir de straffet, og en russisk arbeider er skutt ned i nordmenns påsyn for "forseelse" av denne art.

NORSKE HUS TIL TYSKLAND. Det pågår nå en betydelig eksport av monteringsferdige norske trehus til de bombeherjede områder i Tyskland. Den internasjonalt beryktede storsvindler - N.S.s ombudsmann for næringslivet minister Alf L. Whist har igangsatt fabrikasjon av trehus for Hamburgdistriktet ved Heggedal bruk ved Oslo, og påbud om leveranseplikt av tømmer er utstedt til dette formål. At "minister" Whist i "den nasjonale regjering" ikke har tid til å befatte seg med slike småpusler som gjenreisningen av de krigsherjede norske områder er jo helt i fluk med N.S.s nasjonale velferdspolitikk. For quistingene er det sjølsagt mer påkrevet å sende hus til Hamburg enn f.eks. hjelpe Kristiansund, som ble totalt rasert av die Luftwaffe i 1940. Dessuten regner vel Whist med at det er mer lønnsomt å gjøre "forretninger" med tyskerne - som ikke er så nøye med kronene, da de har seddelpressen i Norges bank å ty til - enn den norske stat som er bankerott.

TO UNGE GUTTER ER SKUTT av en tysk vaktpost på brygga i Hellesylt på Møre. Tyskeren gikk vakt da 2 unge piker kom sykende ned til kaia med ublendede lykter. Hellesylt er et tettbebygget strøk, men det eksisterer ikke noe blendingspud for kjøretøyer. Vaktposten anropte pikene men de hørte ikke og syklet videre. Tyskeren åpnet da ild uten å treffe noen av pikene, men 2 gutter, som holdt på å stable ved på brygga ble derimot truffet. Den ene, Asbjørn Tryggestad, som var 16 år døde umiddelbart. Den ett år eldre Ivar Tryggestad ble livsfarlig såret.

REDBORGERVAKT har tyskerne også forlangt i arendalstrøket ved alle strategiske bruer. Politimester Gårdbo har vært tyskerne behjelpelig med å ta ut hennepelige personer. Quislingen gikk i første rekke ut på å ta prester, lærere og predikanter. Ved Strømmen bru over Nidelva skulle pastor Berg og klokker Kapstad med sine liv garantere for brua. Berg måtte overta vakt holdet umiddelbart etter gudstjenesten. I prestekappe og med politibind om armen tok han sin vakt, og det sies at trafikken sjelden har vært større enn nettopp da.

MASSEARESTASJONER har påny funnet sted i Trondheim. Ca. 100 ungdommer, de fleste medl. av den sosialistiske ungdomsbevegelse, er arrestert. De fleste ble belagt med håndjern, men de ikke strakk til, ble resten bakbundet med kraftige remmer. Den tyske avdeling i Vollan kretsfengsel ble tømt 2 dager før for å gjøre plass. Grunnen til arrestasjonene er ikke kjent. For 2 som slapp unda er det tatt gisler.

"HEVNEN HØRER VÅR HERRE TIL" En av de såkalte biskoper bebreidet en prest for hans steile holdning mot N.S. og sa: "Husk at hevnen hører Vår Herre til." - "Ja" svarte presten, "jeg vet det og vi er hans hjelpere her på jorden."

- vvvvvvv -

BALKAN VENTER SIN WELLINGTON.

Det er ubekjent om Hitler nærer den samme foraktelige innstilling til partisanekampene på Balkan som Napoleon opprinnelige hadde til guerillakrigen i Spania. Alikevel ble det de spanske "fillefranser" som tilsist triumferte over Europas seierherre, Folkereisningen i Spania, som Napoleon aldri fikk kuet, utgjorde alltid en klamp om foten på den franske krigsmakt. Den bant stunden opp til halvparten av Napoleons arméer, og tilslutt drev spanjerne ved Wellingtons hjelp franskmennene ut av sitt fedreland. Den tids sterkeste militærmakt under de mest framstående militære ledere hadde ikke vært istand til å bryte de dårlig bevæpnede og ofte dårlig ledede friskarers motstand. Spania er blitt det klassiske eksempel på en regulær armés manglende evne til å mestre en vel organisert guerillakrig, altså en form for krig som har sine spesielle metoder og ikke følger den regulære krigs regler. En partisanleder, som forsøker å imitere den regulære krig er i de fleste tilfelle dømt til å tape.

Det er verd å merke seg det faktum at tyskerne, før de alliertes landstigning i Italia, besiret alle motstandsarmeér på kontinentet med undtak av den røde arme. Alikevel greide de ikke å kue friskarere oppe i balkanbergene. De jugoslaviske friskarere ble heller ikke neglisjert. Fra tid til annen ble det satt inn temlig store styrker i de såkalte "opprensningsaksjon" er men det var mest italienske tropper, som ikke tok oppgaven særlig alvorlig. Den tyske generalstab har idag all grunn til å angre at den ikke gjorde mer for å løse dette alvorlige problem, og at den har betraktet Jugoslavias pasifisering og fullstendige okkupasjon som en sekundær oppgave. De serbiske og kroatisk "bander" ble antagelig fra begynnelsen bare betraktet som en plage for okkupasjonstroppene - en plage som med passende foranstaltninger kunne begrenses til å omfatte bare de utilgjengelige bergtraktene. Men "bandene" har vokset til divisjoner og divisjonene til velforsynte armeér. De jugoslaviske partisaner er ikke lenger sammentrengt i fjellene, men behersker nå store deler av det sørlige Dalmatia og Bosnia, det indre av Sørserbia og Montenegro, samt står til og med rundt Zagreb i hjertet av Kroatia, ikke så mange mil fra Stortysklands sørgrense. Fra Istria i nord, et stykke inn på italiensk område og til Montenegro i sør, raser det nå en krig, som ikke lenger er en guerilla i begrepet småkrig, men som idag må betraktes som et ledd i storkrigen d.v.s. en forberedelse til åpningen av en ny front på Balkan. Partisanene behøver ikke lenger å nøye seg med å operere i motstanderens rygg og avskjære hans forbindelseslinjer og volde ham allsags besværligheter. De kan nå stille seg større oppgaver og stille opp virkelige strategiske mål for sine operasjoner. Målet er å holde døren åpen for en alliert invasjon, og at medvirke til at denne aksjon så fort som mulig kan føres inn i hjertet av Jugoslavia og mot områder som er av vital betydning for Tyskland.

Store og velutrustede partisanstyrker fantes i Jugoslavia før den allierte landstigning i Italia. Våpen fikk de først fra de jugoslaviske depoter, som tyskerne aldri fikk beslaglagt under de raske sammenbrudd. De allierte har dessuten ved hjelp av fly sørget for utrustning. Det var i denne tid at general Mihailovitsjs storserbiske arme vokste seg sterk, delvis i kamp med de "kommunistiske" styrker under Titos ledelse, som nyter russisk beskyttelse. Betegnelsen "kommunistisk" er dog ikke riktig. I virkeligheten er disse styrker sammensatt av alle mulige elementer, og skillelinjen er slett ikke rent kommunistisk. Mihailovitsj representerer den storserbiske retning som vil gjøre serberne til "herrefolket" i et gjenopprøpt Jugoslavia, mens Tito og hans styrker av serber, kroater, slovenere m.v. slåss for en jugoslavisk forbundsstat med likret for de tre folkeslag. Det er Titos styrker som utgjør den egentlige partisanarme, omfattende ca. 200 000 mann, mens Mihailovitsjs arme er redusert til ca. 30 000 mann stående i det sørlige Serbia og Montenegro. Her har således funnet sted en omsvingning, som også markeres i den endrede innstilling fra de alliertes side. England og U.S.A. støttet nemlig før general Mihailovitsjs styrker, men forfølger nå en politikk som går ut på å skape samarbeid og forståelse mellom Tito og Mihailovitsj.

Overgangen fra ren guerilla til en blanding mellom guerilla og mer regulerte militære operasjoner fant sted under den situasjon som oppsto da de italienske divisjoner på Balkan ble trukket tilbake eller oppløst etter Italias kapitulasjon. Dette ble signalet til en almen retning i store deler av Serbia, Kroatia og Slovenia. Store styrker, det oppgis ca. 50 000 mann, fortrakk å gjøre felles sak med partisaner, mens 6 italienske divisjoner ble avvepnet og deres utrustning og materiell overtatt av friskarere.

Det er innlysende at Italys kapitulasjon totalt har endret de strategiske perspektiver på Balkan. Her hadde aksjonen ialt 62 divisjoner til sin rådighet, derav 30 italienske, 20 bulgarske og 12 tyske. I Italia hadde dessuten den tyske krigsmakt støtte av 60 italienske divisjoner. Med det italienske sammenbrudd er altså 90 divisjoner falt bort - og det er ikke avgjørende om det delvis var kvalitetsmessig mindroverdige tropper. Det er klart at Tyskland ikke kan er-

2.
statte 90 divisjoner. Selv med aldri så mange "frontforkortninger" kan Hitler neppe ta mange divisjoner fra fronten, og det samme gjelder Vest-Europa. Reservene i Tyskland er delvis allerede sendt til Italia for å vareta Hitlers "prestisjestrategi", og resten trenges for å møte hovedinvasjonen fra vest. En alminnelig mobilisering av vasallstatene for Balkanforsvaret er neppe mulig, og kan dessuten når som helst føre til samme katastrofe, som rammet tyskerne ved Italias frafall. - på et tidspunkt som tenkelig kan bli enda mere kritisk.

Tyskernes annet problem er at de med sine utilstrekkelige sjøstridskrefter og manglende flyreserver ikke kan etablere noe effektivt forsvar av Balkans 3 000 km. lange kystlinje, og de vil derfor bli meget vanskelig å hindre at de allierte oppretter et brohode og skaffer seg kontakt med partisanarmene. Den eneste rasjonelle taktikk synes derfor å måtte være at tyskerne også her gjennomfører en "frontforkortning". De tyske generalers plan er en tilbaketrekning til linjen Alpene - Donau - Odessa - Riga, men den er som sagt uløselig med Hitlers forestilling som går ut på at ingen posisjoner må oppgis - nesten uansett konsekvensene. Tyskerne handlet både dristig og raskt i første omgang etter Italias kapitulasjon, da de med et 30 italienske divisjoner på Balkan. De skyndte seg med å forsøke å legge beslag på den dalmatiske kyststrøkningen, for å hindre en forening mellom guerillastyrkene og de allierte. Men det lykkes bare delvis. De større byene og hovedhavnene i Fiume, Zara, Split, Dubrovnik, Durrano og Valona, likesom også de viktigste flyplasser og de større byene i sør, eksempelvis Korfu og Cephalonia, falt riktignok i hendene på tyskerne og deres kroatisk medhjelper guiltingen Pavelitsj. Men hele den strategisk viktige dalmatiske skjærgården er i hendene på partiotstyrkene, som også kontrollerer veiene fra det indre til kysten og de har dessuten avskjært flere av de viktigste jernbaneforbindelsene. Frakkene trengte også fram til nærheten av den viktige flåtehavnen Pola.

For tyskerne blir stillingen stadig mer prekær, jo lenger nordover general Montgomerys 8. arme trenger fram langs Italias østkyst ved Adriaterhavet. I dette hav trygges nå de alliertes her revolde av flåten, på tross av at man ikke helt kan se bort fra lette tyske sjøstridskrefter og fly. Men på det italienske fastland har de allierte nå i sin besiddelse en rekke store viktige flyplasser, og adskillige av de øyer som er i partisans besiddelse egner seg utmerket som flybaser. Direkte samband er nå etablert mellom de allierte og partisantroppene, som nå både våpen, utrustning og andre forsyninger fra dem. Allierte offiserer bistår ved organiseringen av de jugoslaviske styrker i regulære formasjoner. Serber og kroater er som bekjent ypperlige krigere. Stridsånden er det ikke noe å utsette på. Alt er således vel forberedt for en eventuell invasjon i Jugoslavia. Balkan venter utålmodig på sin Wellington. Planene for en slik invasjon blir vel delvis avhengig av krigssituasjonen i Italia samt av en del andre omstendigheter.

Den siste tids militære og politiske utvikling har brakt Balkan i sentrum for den allierte krigsdiskusjonen, og kravet, som særlig er reist i britisk presse om en skjeppet krigsførelse i Europa, sikter nå mot Sørøsteuropa. "For å påskynde sluttseieren må vi fram for alt engasjere oss på den avgjørende krigsskueplassen", skrev bl.a. Observers utenriksredaktør for en tid siden. "Denne krigsskueplassen er Europa. Nå er det virkelige problem hvorledes vi skal kunne forkorte krigen så mye som mulig. Alle de undertrykte folk i Europa krever en løslig. Krigen er tap for Tyskland, som fortsetter ikke for å vinne, men for å forhale de alliertes seier. Hermed drar det fordel av sin erfaring og ennå numerisk sterke arme og av de store områder med hvilke de kan kjøpe seg tid. Vår oppgave er å tilintetgjøre Tysklands forsøk på å vinne tid. Tysklands fall kommer til å bli et hårdere slag for Japan enn tapet av Burma. For å beseire Tyskland må man tvinge den tyske armeen til kamp i områder som Tyskland ikke kan undvære uten å tape for mye kraft i krigføringen. Det er ofte blitt sagt at, et slikt kr s sentrum befinner seg i Sentral og Søreuropa. Nøkkelen til disse territorier er det nordlige Jugoslavia."

SLAGET VED STALINGRAD HISTORISKE SPØRSTE.

I sin undermåttale etter hjenkonsten fra Moskvaferansen se Eden bl.a. på tale om russerne. Da jeg var i Moskva kunne jeg ikke unngå å legge merke til den røde armees rolige selvtillit, og det russiske folks tillit til armeen. To ganger under vårt korte opphold i den russiske hovedstad ble store skare vunnet ved fronten, og de ble feiret med salutter og fyrverkeri, men det syntes for meg som om Moskvas kanoner, da de med sine dundrende salver lykkønsket den røde arme, ikke bare uttrykte jubel, men i kansje enda høyere grad en bistør advarsel til fienden om det som skal komme. Straks før min hjemreise ba jeg mine russiske verter om å la vårt fly kretse i lav høyde over Stalingrad. Dette ønske ble oppfylt, og vi fikk et nøye overblikk over denne uødelige arons by. Aldri før hadde noen av oss sett sådeleggelse i en slik skala som her. Hvert hus må ha vært en festning og hver gate en slagmark. Det kan ikke ha forekommet en mer forbitret strid i historien, og jeg kan ikke forestille meg mange som har kravet slike offer i menneskelig.

hulter til bulter, som om en kjeupe skulle ha behandlet dem, og fabrikker som ligger fullstendig i ruiner, forstår man det lidelsesfulle alvor hvormed russerne lengter etter en rask slutt på krigen. Vårt eget folk som nå i over 4 år har prøvet krigens lidelser og plager, deler denne be-slutsomhet. Jeg er sikker på at russerne vet at vi gjør det, og med tanke på det kan jeg ikke la være å undre på om det ikke skal bli mulig for oss i fellesskap ordne verden, slik at disse by-er som er lagt øde, skal leve opp igjen og at de i framtiden kan leve i fred.

UNGARNS DILEMMA.

Uten virkelige venner og truet av fiender fra alle kanter, søker den ungarske regjering å føre en politikk som kan redde landets frihet og selvstendighet unda den katastrofe, som den allerede ser nærme seg med faretruende raskhet. Ungarerne befinner seg nå i en overmåte vanskelig situasjon. Tradisjonelt synes de dårlig om og frykter tyskerne og alikevel befinner de seg nå for andre gangen på deres side i en krig, som de forstår vil ende med Tysklands totale nederlag. Fortvilet søker de en utvei til å rive seg løs, før det er for sent, så de ikke selv blir dratt med i fordervelsen. Men utviklingen i Italia har vist dem med gruoppvokkende klarhet, at et forsøk på å rive seg løs fra Hitler mens Tyskland ennå står oppreist, vil fremkalle motforholdsregler som fører til fullstendig tilintetgjørelse. Ungarn ville da ikke bare bli utsatt for Tysklands fryktelige hevn. Tyskerne vil dessuten slippe løs de andre nabofolkene rumener, slovakker og kroater som bare venter på en anledning til å rive landet istykker. Det er farlig å hoppe av et hurtigtog i full fart, som Goebbels truende uttrykte det. Tysklands nederlag ville befri landet for denne fare, men ville samstundes være opphavet til ny. En russisk seier på den annen side vil for Ungarn ikke bare bety kommunismens triumf, men også utsikten til at dets folk vil drukne i det slaviske folkehav som omgir landet på tre sider. De frykter således en russisk okkupasjon like så mye som en tysk. De håper imidlertid på atrodningen på en eller annen mirakuløs måte skal komme fra de demokratiske vestmakter, mot hvilke deres virkelige sympatier retter seg, men disse befinner seg i krig med Ungarn, og det er klar over at dets sak på det hold blir møtt med meget liten forståelse og sympati. For å mestre en slik situasjon kreves en høyt oppdrevne politisk balansekunst, og det kan ikke hektes at ungarerne, i de 1000 år de har utgjort en isolert folkøy mitt blandt fremmede raser og vært utsatt for stadig trykk fra tyrkere, germaner, slaver og i det siste også rumener, har erhvervet seg en god persjon diplomatisk smidighet. Det er alikevel noe som mangler, idet - som de også selv fremholder - i alle sine kriger alltid har befunnet seg på den gapende siden. Kritikere møter de med svaret at det er forskjell på hva man vil og hva man kan - hva som er ønskelig og hva som er politisk mulig.

Trianonfreden etter den forrige krig radbrøkket Ungarn på en urettferdig måte, og siden da har ungarsk utenrikspolitikk bare vært rettet mot en revisjon. Dette revisjonsønske vant sympati, men ingen aktiv hjelp fra vestmaktene side. Det var Mussolinis Italia og Hitlers Tyskland, som hjalp Ungarn til å gjenvinne det meste av de tapte ungarske områder. Dermed kom landet i takk-nemlighetsgjeld og også i et avhengighetsforhold til aksemaktene. Ungarerne er nå fullstendig klar over at de har satt på feil hest, og den politikk deres regjering er tvunget til å føre, sammenligner man i Budapest meget treffende med den ungarske nasjonaldans Kaloi kottös - "to-kritt til venstre og to til høyre."

ANTITYSK STEMMING. Enhver motstand mot Tyskland gir folket sin livlige tilslutning og denne antityske stemning er almen og utpreget og gir seg uforbeholdne uttrykk. Ingen gjør noen hemmelighet av sine følelser mot det land og det regime, hvis side Ungarn står på i krigen. I de høyeste regjeringkretser sammenfatter man landets stilling slik; landet trues av to store farer. Den ene er den slaviske penetrasjonen fra nord, øst og sør, den andre er den tyske fare fra vest. Kommunisme og nasjonalsosialisme er begge like fremmed for ungarsk lynne. På landsbygda er kansje ikke den antityske innstilling så prononert som i Budapest, og frykten for russerne synes å være mer fremherskende her.

Det fins ingen tyske tropper stasjonert i Ungarn, og man megir bare at tyske transporter finner sted på jernbaner som passerer et liten del av landet lengst i vest, men man vet at situasjonen raskt kan forandre seg. Hvis det oppstår en virkelig front på Balkan, kan Ungarn bli nødvendig for Tyskland som oppmarsj område. Også andre motiver enn å få kontroll over de ungarske jernbaner kan finnes for en tysk okkupasjon. Det må være tillokkende for Tyskland å kunne utnytte den arbeidskraft som landet byr på, og å overta de forråd av livsmidler og andre varer som fins der, og det er små muligheter til forsvar mot en slik tysk aksjon. Ungarns tap i Russland dreier seg omkring 140 000 i falne, fanger og sårede. Dette er mye mindre enn Romanias tap, men landet mistet praktisk talt alt sitt moderne og tunge materiell i kampene ved Voronesj ifjor vinter. Troppene i hjemlandet er uøvede og dårlig utrustet.

En tysk okkupasjon vil gjøre slutt på enhver mulighet til å påvirke landets skjeppe i krigens slutfase. Den ungarske regjering undgår derfor å gjøre ting, som kan fremkalle en tysk innmarsj.

noe man sier nei til" beretter man i ... blank ...
per til Balkan, og de har trukket tilbake så mye tropper fra østfronten som mulig. De
som er igjen der, utfører bare etappetjeneste, og da de hylig kom ut i kamp, berodde det bare
på at den tyske retretten gikk så hurtig, at de plutselig befant seg i kampleinjen.
"For oss er spørsmålet", har en framstående politiker sagt, "hvem som skal komme først hit -
tyskerne, russerne eller anglosakserne. Naturligvis håper vi det skal bli de siste, selv om vi
ikke våger å tro på det."

NORSKE ØKONOMISKE ETTERKRIGSPROBLEMER.

Landbruket.

Etter folketellingen i 1930 levet ca. 30% av den norske befolkning i jordbruk og skogbruk.
Fra et beksjefteffektivitetssynpunkt var derfor landbruket den største næring i Norge. Det er sann-
synlig at industrien i 1930 årene gikk en del fram på landbrukets bekostning, og at industrien
en i øyeblikket er den største næringsgren i Norge. I allfall lever litt under 30% av folket
av landbruk og skogbruk, og landbruket utgjør fremdeles modernæringen i vårt land.
I tiden før krigen fant det sted en økning av det dyrkede areal i Norge. Fra 1900 til 1939
steg således arealet dyrket jord fra 6,8 til 8,24 mill. mål, og samtidig gikk produksjonen av
landbruksprodukter meget sterkt fram. Kjøttproduksjonen øket således fra 36 500 tonn i 1900
til 62 700 tonn i produksjonsåret 1938-39, fleskeproduksjonen fra 23 500 til 40 000 tonn, egg-
produksjonen fra 7 100 til 21 600 tonn, mens melkeproduksjonen steg fra 0,86 til 1,41 tonn.
En meget stor del av denne stigning skyldtes øket import av kraftfôr, men også bedre husdyr-
raser og mere moderne drift samt øket planteproduksjon influerte. Det vil føre for langt å gå
inn på en nærmere analyse av landbrukets stilling før krigen. Det er nok å nevne at Norge
var selvforsynt med animalske landbruksprodukter mens importen av korn fremdeles var stor,
idet ca. 80% av vårt forbruk av rug og hvete ble innført.
Under krigen har det norske landbruk gått sterkt nedover. Husdyrbestanden er redusert, åker og
eng er utpint og en stor mangel på landbruksmaskiner og redskaper er oppstått. Endel tall kan
belyse disse forhold. Bestanden av storfe er anslagsvis gått ned med 20-25%. Svinbestanden er
reduert med over 50% og av fjerfe har vi neppe 30% igjen. Derimot er sauebestanden opprettholdt.
Akerarealet er dog sterkt utvidet på bekostning av engen. Særlig har potetarealet øket, og po-
tetavlen har vært større under krigen enn noen gang før i landbrukets historie. De planer som
er stilt opp av quislingmyndighetene har imidlertid ikke kunnet gjennomføres, og det har vært
stor svikt i produksjonen i forhold til planene. Det er vanskelig å få noen oversikt hvor stor
produksjonen av de yase varer har vært under krigen, men forsynings situasjonen for landbruks-
produkter gir et godt bilde på hvor langt ned produksjonen er kommet. Anslagsvis har f. eks.
den melkemenge som leveres til moterier falt til 40% av hva den var før, og av det har tysk-
erne tatt den aller største del. Kjøtt og fleskeproduksjonen er redusert til 1/2. Det har lite
betydning å komme inn på hvor varene er blitt av. Det meste er beslågt av tyskerne, men mu-
ligens har også et øket forbruk fra produsentenes side funnet sted. De store tyske beslagleg-
gelsler er naturligvis grunnen til den enorme knapphet på alle slags landbruksprodukter i
konsumsjonssentrene.

HUSDYRBESTANDEN MÅ IGJEN OPP. Landbrukets etterkrigsproblemer er kanskje mer innviklet enn no-
en andre. Det vil imidlertid være et naturlig mål for en gjenreisningsplan på lengre sikt å
bringe husdyrbestanden opp på sitt gamle nivå, men Norge er i sin helhet blitt fattigere, og
fra landbrukshold er det derfor reist spørsmål om vi har råd til å importere så mye kraftfôr
som er nødvendig for hurtig å heve bestanden til det tidligere nivå. Den alminnelige mening
synes å være at vekten først må legges på en øket planteproduksjon og at gjenreisningen av
husdyrbestanden bør skje i takt med hva vi kan produsere av fôr i Norge. Herunder er det vik-
tig at den store potetproduksjon blir opprettholdt. Poteta gir nemlig dobbelt så mange foren-
heter pr. arealenhet som f. eks. engen, og kanskje også nesten det dobbelte av hva korn dyrkingen
gir. For å få svinebestanden hevet igjen, må derfor hovedvekten legges på bruk av mer poteter
til oppforing. Når det gjelder svinebestanden tør det muligens også komme på tale å import-
ere avlsdyr f. eks. fra Sverige. Det er svinebestanden som kan heves hurtigst. Det tar mer tid
å heve storfebestanden enn fjerfe- og svinebestanden. Det er derfor heldig at reduksjonen av
husdyrbestanden i stor utstrekning har gått ut over høns og griser.

BEITESPØRSMÅLET. Av andre sentrale problemer kan nevnes beitespørsmålet, som står i sammen-
heng med det som tidligere er nevnt om den innenlandske forproduksjon. En nydyrking som tar
sikte på å gjøre landet så selvforsynende som mulig med fôr, er uten tvil en politikk som
tjener landets interesser, både fordi det sparer valuta og gjør det norske landbruk mer mot-
standsdyktig overfor konjunktursvingninger og eventuelle nye internasjonale kriser.

RASJONALISERINGSSPØRSMÅLET må også nevnes. I krigsårene har ikke Norge fått importere på lan-
nær nok av viktige landbruksmaskiner. Et viktig ledd i den økede dyrking av fôr og dermed
et produksjon av husdyrprodukter som danner forutsetningen for en gjenreisning av ornærings-
standarden - er at landbruket blir så rasjonelt som mulig gjennom øket bruk av traktorer og
andre moderne landbruksmaskiner. Bønderne bør slutte seg sammen i Kooperative lag for å or-

ganisere maskininnkjøpene og en rasjonell utnyttelse av dem i fellesskap. For å fremme en slik
politikk må staten tre støttende til. En import av slike maskiner vil antagelig bli nødvendig.
I det hele tatt er en meget intens drift det viktigste etterkrigsmål for jordbruket. En øket
produksjon på småbruk ved bruk av vekster som gir større avkastning er også ønskelig.
PROBLEMENE MÅ SEES I SAMMENHENG. For jordbruket likesom for de andre næringer gjelder det imid-
lertid at dets gjenreisning må sees i forhold til det samlede gjenreisningsprogram. Den invest-
ering som skal finne sted i landbruket må bli et ledd i den generelle investeringsplan for
hele det norske næringsliv, skjönt kanskje investeringene i landbruket er enda viktigere enn de
øvrige næringer, da en rask gjenreisning av landbruket danner den viktigste forutsetning for
å få forbruket av viktige matvarer, i første rekke kjøtt, flekk, egg og melk, opp igjen på det
høye nivå som det lå på før krigen.

ET NYTT NAZIFUNN.

quislingene har funnet på mye lurt og gjort mange rare kromspring i den tiden de av tyskern e
har fått lov til å "regjere" i Norge. Et nytt påfunn av quisling, som vil vekke nordmennenes
udelte munterhet, er at han nå har funnet det nødvendig å tilsette en undersøkelseskommissjon
som etter en slags Gallupmetode skal søke å fastslå det norske folkets oppfatning i 1939. Kom-
missjonen skal sortere under Justisdepartementet og er betegnet som nok utrustet med fullmakt
til ved hjelp av politiet å innkalle vidner. Hensikten med undersøkelsen er ifølge quislings
anvisninger, å belyse følgende spørsmål:

- 1) Var det folkets vilje at Norge i den verdenskrig som brøt i 1939, skulle opprettholde
en nøytral stats stilling, rettslig og faktisk?
- 2) Lot det statstyre, som Norge hadde før krigsutbruddet til våren 1940, det norske folk
tro, at Norge fulgte folkerettens regler for en nøytral stats rettigheter og forplikt-
elser.
- 3) Fulgte i virkeligheten det statstyre, som Norge den gang hadde, disse rettsregler?

Kommisjonen består naturligvis utelukkende av N.S. folk med den "folkerettslærde" proffesor
Hermann Harris Aall som ordfører. I et skriv til "justisminister" Riisnes meddeler quisling
at honorarene til medlemmene og sekretærene samt eventuelle medhjelpere betales av justis-
ministeren og ministerpresidenten.

DET ER EN SELV FOLGE AT INGEN GOD NORDMANN VIL OPTRE OG AVGI NOE VIDNEPROV I EN SLIK NAZI- KOMMISSJON.

Det er frykt som har diktert quisling dette skritt. Dommens dag nærmer seg for ham, og han søk-
er med lys og lykte etter en aldri så liten undskyldning for sitt sjofle landsforedderi. De
dokumenter som en slik nazikommissjon kan fremskaffe vil imidlertid ikke være til noen hjelp,
selv om de ved hjelp av Gestapo skulle få tvinget nordmenn til å vidne for dem. For de ledende
quislinger er det ingen redning, de har forbrutt seg mot folk og fedreland, og er dermed hjem-
fallen til lovens hardeste straff.

DEN FRANSE MOTSTANDSBEVEGELSE.

Den franske motstand øker stadig, forteller den schweitziske avis La Suisses korrespondent i
Limoges. De franske motstandsområder er ikke lenger begrenset til bergtraktene i Haute-Savoie
men strekker seg til Correze i vest, til Bretagne og hele sør Frankrike, deriblant Toulouse og
Bordeaux. Minst 22 personer er skutt i Toulouse de siste 10 dager. Et forhenvarende medl av
deputertkammeret og en mengde polititjenestemenn har som advarsel av patriotene fått tilsendt
miniatyrlikkister, og noen dager senere forsvant de sporløst. Både i Toulouseområdet og i
Bordeaux har avdelinger av motstandsbevegelsen og besatt politistasjoner og erobret våpen-
opplagene.

En av lederne for den franske motstandsbevegelsen, Emmanuel d'Astier, som nå er innenriksmin-
ister i Alger, greide ved sin flukt fra Frankrike for en måned siden, for andre gangen å kom-
me unda Gestapos klør. Han forteller at han har arbeidet illegalt i Lyon. I Frankrike har d et
nå i et år pågått en guerillakrig. Det går ikke en dag uten at ett halvt dusin overfall fore-
tas mot fienden og hver dag blir foreddere eller tyskere drept. Det går heller ikke en dag
uten at noen av den hemmelige bevegelsens ledere undkommer fra tyskerne under merkelige om-
stendigheter. Ethvert medlem av motstandsbevegelsens ledelse har alltid en varamann klar, i
det tilfelle han skulle bli arrestert av Gestapo. Ledelsen består av et råd på 16 medlemmer,
som dirigerer hele den hemmelige motstand i Frankrike. I Paris er det umulig å samles i noe
stort antall, og man samles derfor i grupper på to og tre. Valget av representanter til Alger-
komiteen foregikk så godt som rett for nesen på Gestapo.

På spørsmål om kommunistenes deltagelse i det omdannede befrielsesutvalg, svarte d'Astier, at
det snart vil vise seg at kommunistene spiller en viktig rolle i regjeringen. Man ønsker at
de skal delta, og dette kommer snart til å skje.

KRIGSOVERSIKT, PR. 23/10-43.

ØSTFRONTEN er i voldsom bevegelse og en kan regne med en tysk motoffensiv og tre russiske deloffensiver. Det russiske gjennombrudd ved Kiev og det videre framstøt vestover var en alvorlig trusel mot tyskerne. Det trøt med å fange de tyske armeer i Dnjeprbuen i en felle og rulle sørfronten bakover mot elven Bug. Tyskerne måtte gjøre alt som sto i deres makt for å hindre en slik utvikling, og 18. november tok kampene på den ukrainske front en dramatisk vending. Etter å ha dratt sammen alle disponible stridsvogner, artilleri og motorisert infanteri gikk von Manstein til motangrep i stor skala langs en 25 km. bred front i Fastov - Shitomir-området, sørvest for Kiev. 8 divisjoner, hvorav noen nettop ankommet fra Frankrike og Norge, deltok i angrepet. Det oppsto voldsomme kamper, og russerne måtte trekke seg tilbake under et kraftige tyske press. Shitomir ble gjenerobret av tyskerne, og det meldes nå om harde kamper i området ved Brusilov, ca. 60 km. øst for Shitomir og 70 km. vest for Kiev, og i området ved Tsjernobyl 20 km. nord for Shitomir. Foreløpig er det lykket for tyskerne å skape et pusterom for de armeer som befinner seg i Dnjeprbuen, men militære observatører mener at kampene som nå raser i Kievområdet vil komme til å avgjøre de tyske armeers skjeppe i Ukraina. Tyskerne trenger en helt avgjørende framgang i sin Shitomiroffensiv for å undgå de risikoer som truer dem. Halv framgang i en motoffensiv er ingen framgang i det hele tatt.

For å lette trykket sørvest for Kiev åpnet russerne en ny offensiv i området mellom Kievfram-springet og Dnjeprbuen, og de gikk over Dnjepr på bred front ved Tsjerkassy, hvis mål er å spreng en kile mellom de tyske angrepsstyrker ved Shitomir og de som opererer ved nedre Dnjepr. Det kjempes nå i Tsjerkassys gater og tyskerne kjemper med den ytterste forbitrelse.

I Hvitt Russland erobret russerne 18. november de to tyske nøkkelstillinger Retsjitsja og Korosten med storm, og opptok forfølgelsen av tyskerne i retning av Gomel, som nå så og si er inne-sluttet og står for fall. Russerne nærmer seg også det viktige kommunikasjonssentrum Mosyr i utkanten av Pripjetmyrene. Nord for Retsjitsja har russiske tropper gått over elven Beresina. Nord for Korosten har russerne erobret Ovrutsk og trenger nå inn i sumpmarkene vest for denne by. Vest for Korosten trenger russerne fram mot Orlovsk. Ovrutsk var tyskernes siste nøkkellstilling foran Pripetsumpene. Alle jernbaneforbindelser mellom sør og midtfront er nå brutt. Pripetsumpene beherskes av de russiske partisantropper, og de tyske styrker som under retretten mot vest har mistet kontakten med hovedstyrken, kan betraktes som redningsløst forlatt.

I Dnjeprbuen har den røde arme gjenopptatt operasjonene ved Krivoj Rog og Nikopol på bred front. Russerne har gått over jernbanelinjen Kremensjug - Snamenka og har nådd en linje ca. 40 km. nordøst for Snamenka. En annen russisk kolonne står omtrent like langt øst for denne by og rett nord for Krivoj Rog. Truslen mot tyskernes rygg i Tsjerkassyområdet betegnes som meget alvorlig. Den russiske offensiv i Dnjeprbuen finner sted etter en front på 200 km.

Rapporter tyder på at det også forberedes angrep mot Kherson og Nikolajev. Det er mye som tyder på at den russiske overkommando nå forbereder et nytt krafttak i Sør Ukraina for å kaste tyskerne tilbake til Bug og Dnjestr.

SØRFRONTEN. Meldingene fra Italia er fremdeles meget korte. Den 8. arme har foretatt et framstøt. Tyskerne har forskanset seg på en 20 km. bred front bak elven Sangro.

VESTFRONTEN. Natt til tirsdag ble Berlin angrepet av kjempstyrker av Lancaster- Sterlings og Halifaxfly. I et antall av ca. 1000. 2700 tonn bomber ble kastet. 20 fly savnes. Natt til onsdag ble det rettet et nytt storangrep mot Berlin.

SOVJETSAMVELDETS STYRKEBELTE.

Russerne har hatt veldige tap av mennesker og materiell i denne krigen. Soldater skorter det imidlertid ikke på, da Sovjetsamveldets veldige folkehav, med sine over 30 millioner ungdom under 30 år, er et utømmelig reservoar å tappe av. Det var her bare spørsmål om tid til å samle og å utdanne rekruttene. Men kan Sovjetsamveldet tåle de veldige materielle tap, var det mangt som spurte engstelig i krigens første tid, da den velsmurte tyske krigsmaskin stormet fram over den russiske steppe. De pekte på ryktene om hungersnød i enkelte distrikter og knappheten på levnetsmidler og forbruksartikler, som gjorde seg gjeldende i Sovjetsamveldet i årene før krigen. De brukte også den militære utvikling i Finlandskrigen som bevis for russisk svakhet. Sin pessimisme mente de at den røde armés kampkraft måtte bryte sammen under de veldige slag som hitlerarmeen tilføyte den. Folk flest viste nok at det i Sovjetsamveldets veldige land-områder, som omfatter 1/6 av jordkloden, fantes uendelige resurser utenfor de tyske armeers rekkevidde. Spørsmålet var bare om disse tilganger kunne benyttes i den russiske krigføring. Det var overflod av kull, jern og alle de andre krigsviktige råstoffer, men hadde russerne maktet å bygge opp fabrikkene som skulle forvandle dem til tanks, fly og kanoner, og hadde de maktet å skape de kommunikasjonslinjer, som skulle bringe det fram til de russiske soldater ved frontene?

Det tyske felttog i øst gikk glatt i begynnelsen. Tyskerne erobret den russiske malmen ved Krivoj Rog og Nikopol - kullene og fabrikkene i Donetsbekkenet. Hitler erklærte triumferende at den røde arme var slått, og at det var erobret 10 500 tanks og 18 000 russiske kanoner. Ifølge nazilederens påstand var disse tap uerstattelige for russerne da hadde mistet det store industriområdet i Donets. Altså var russerne slått i bunn og grunn, og Goebbels utbasunerte med brask og bram Hitler som alle tiders største feltherre. Men nå hendte det merkelige at den røde arme fortsatte å kjempe på tross av rikspressechef dr. Dietrich's bombastiske påstand om at den var tilintetgjort og det bare gjensto opprenkningsaksjoner. Tiden gikk og det tyske folk ble mer og mer forbauset over at en har som var slått kunne fortsette kampen. Den første russiske vinteroffensiv ga tyskerne en alvorlig påminnelse om at alt ikke var slik, som nazilederen ville ha det til, og den tyske soldat i øst fikk bittert erfare, at russerne manglet hverken tanks, granater, fly eller kanoner, som ankom til frontene i en stadig stigende strøm. Hjelpepengene fra England og U.S.A. kunne ikke gi noen rimelig forklaring på den våpenkraft som den røde arme utviklet. Det var derfor tydelig at russerne hadde maktet å løse den gigantiske oppgave å bygge opp et industrielt produksjonsapparat til utnytting av Sibiras utømmelige naturtilganger, på et minimum av tid.

En overmåte interessant forklaring på hvorfor den røde armés kampkraft ikke var brutt, etter at de vestlige industriområder i Donetsbekkenet var falt i tyskernes hender, gir den unge amerikanske student John Scott i sin bok "Hva gjør russerne bakom Ural" som nå er kommet på Bonniers forlag i Stockholm. Under depresjonen i Amerika i 1931 forlot Scott universitetet i Wisconsin, men fant alle veier stengte på grunn av arbeidsløsheten, selv for en ung mann med energi og foretaksomhet. Han dro ut i verden og kom til Sovjetsamveldet, hvor han tok jobb som sveiser på industrianleggene ved Magnitogorsk i Ural. Dette område som idag er russernes våpensmie og mektige militærarsenal. Han så byen forvandle seg fra et primitivt nybyggerisamfund til et av verdens største centra for stålproduksjon og annen tungindustri - midtpunktet i det fantastiske rustningsområdet. I 5 år levde han en russisk arbeiders liv. Han arbeidet, spiste og sov sammen med sine russiske kamerater, inntil han tok seg en russisk hustru og satte eget bo. Han slet med lærvillige russiske kamerater på skolebenken, frøs og svettet som de andre, og sto i kø for å få en brødbit i den varefattige butikken eller for å få trekt ut en tann. Han avanserte også smått om senn, inntil den tid kom da utlendinger ble mindre velsette av sovjetmyndighetene. I 1938 forlot han så, sammen med sin hustru, Magnitogorsk og reiste tilbake til sitt eget land.

Det er om sine inntrykk fra denne tiden, og om den veldige stålindustri som allerede før krigen på Stalins initiativ ble bygget opp ved og bortenfor Ural, John Scott beretter om i sin bok. Derborte mitt i verdens største land finnes nå et industriområde på 1 200 k. km., hvor naturen har plasert fantastiske rikdommer av jern, kull, kobber, aluminium, bly, asbest, mangan, pottaske, gull, sølv, platina, zink og olje. Enda i 20 årene var disse rikdommer stort sett urørt. Først i 30 årene ble de store industrialiseringsplanene virkelig gjort. Hitler kom til makten i Tyskland, og den tyske opprustning satte inn i et voldsomt tempo, fulgt av nazistenes utfordrende og brutale utenrikspolitik. De russiske ledere ble klar over at en ny verdenskrig ville bryte ut i løpet av få år. En usårbar basis for landets militære krafttilganger måtte bygges opp på så kort tid som mulig. Ledet av Stalins jernvilje gikk russerne igang med å bygge opp industriområdet bak Ural.